

26. 9. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Exekuce na majetek ve společném jmění manželů

Podmínky, za nichž se věřitel může v exekuci domáhat uspokojení dluhu z majetku ve společném jmění manželů, se liší podle doby vzniku dluhu. Rozhodující pro takové posouzení je, zda vymáhaný dluh vzniknul po 1. lednu 2014, kdy se uplatní pouze nový občanský zákoník, resp. zda dluh vzniknul ještě před uvedeným datem, a potom se budou aplikovat i dřívější právní předpisy.

Režimy společného jmění manželů

Nový občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 (dále též jen „**OZ**“) upravuje tři režimy společného jmění manželů, vymezuje jeho rozsah. Základním je **zákonný režim**, podle něhož je součástí společného jmění manželů obecně vše, co nabyl jeden z manželů nebo oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co slouží osobní potřebě jednoho z manželů, co jeden z manželů nabyl darem, děděním nebo odkazem, jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví nebo náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

Snoubenci a manželé si mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu, a to dohodou ve formě veřejné listiny (notářského zápisu). **Smluvený režim** může spočívat v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu.

Třetí možností je **režim založený rozhodnutím soudu**. Jestliže je pro to závažný důvod, soud na návrh manžela společné jmění zruší nebo zúží jeho stávající rozsah, přičemž takovým závažným důvodem je vždy skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželovi, že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Jako závažný důvod může být soudem shledáno také to, že manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.

Smluvený režim ani režim založený rozhodnutím soudu se však nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by s tím dotčená třetí osoba souhlasila.

Jak dohody o smluveném režimu, tak i rozhodnutí soudu o zrušení nebo zúžení společného jmění manželů se zapisují do **Seznamu listin o manželském majetkovém režimu** vedeného Notářskou komorou ČR. Právní účinky zápisu do Seznamu jsou takové, že se manželé mohou těchto smluv a rozhodnutí vůči třetím osobám vždy dovolat, i když tyto třetí osoby nebyly s jejich obsahem

seznameny.

Seznam je veden v elektronické podobě a vyhledávání je v něm možné na internetových stránkách <https://rejstrik.nkcr.cz/>. Vyhledávání je zpoplatněno částkou 30,- Kč (vč. DPH) za jedno nahlédnutí, přičemž o vyhotovení opisů (kopií) listin evidovaných v Seznamu je možné požádat kteréhokoliv notáře, jehož odměna za tento úkon činí 300,- Kč (plus případná DPH, je-li notář plátcem DPH).

Ochrana třetích osob

Ze společného jmění manželů se uspokojují nejen nároky vůči oběma manželům, ale podle § 731 OZ se může při výkonu rozhodnutí věřitel uspokojit i z toho, co je ve společném jmění, rovněž v případě, že dluh **jen jednoho z manželů** vznikl za **trvání** společného jmění. Z tohoto pravidla však stanoví výjimku ustanovení **§ 732 OZ**. Pokud totiž dluh jen jednoho z manželů vznikl **proti vůli** druhého manžela, který **nesouhlas projevil vůči věřiteli bez zbytečného odkladu** poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle zákonných pravidel vypořádání vymezených v § 742 OZ (zpravidla „půl na půl“). Totéž platí i v případě povinnosti manžela **plnit výživné** nebo jde-li o **dluh z protiprávního činu** jen jednoho z manželů nebo v případě, že dluh jen jednoho z manželů vznikl ještě **před uzavřením manželství**.

Dále jestliže se jeden z manželů zavázal v době, od které do změny nebo vyloučení zákonného majetkového režimu (smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu) uplynulo **méně než 6 měsíců**, může být podle § 733 OZ pohledávka jeho věřitele uspokojena ze všeho, co by bylo **součástí společného jmění**, kdyby ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu **nedošlo**.

Obdobně v případě, že smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu měnicími zákonný majetkový režim bylo dotčeno právo třetí osoby (zejména věřitele) může tato osoba své právo uplatnit u příležitosti vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, stejně, jako by ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu vůbec nedošlo.

Exekuce ve vztahu ke společnému jmění

Postup exekutora ve vztahu k postižení majetku tvořícího společné jmění manželů upravuje mj. § 42 EŘ. Před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů exekutor zjistí, zda je v **Seznamu listin o manželském majetkovém režimu** vedeném podle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o zrušení společného jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu (popř. též dohoda nebo rozhodnutí soudu o změně smlouveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu).

Při vydání exekučního příkazu je potom exekutor povinen vycházet z obsahu předmětné listiny, jestliže jde o vydobytí dluhu ze závazku **vzniklého po jejím zápisu** do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu (popř. dluhu ze závazku vzniklého před jejím zápisem do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, pokud s tím oprávněný vyslovil souhlas). Pokud však z exekučního titulu nebo z relevantní listiny evidované v Seznamu listin nelze zjistit, že závazek vznikl po zápisu listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, **má se za to**, že závazek **vznikl před** zápisem listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

V ostatních případech lze vydat exekuční příkaz postihující majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl zákonný režim společného jmění manželů změněn.

Dluhy vzniklé před účinností nového občanského zákoníku

Výše uvedené se vztahuje na dluhy vzniklé po datu účinnosti nového občanského zákoníku, tj. po 1. lednu 2014. Podle přechodných ustanovení se novým občanským zákoníkem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (§ 3028 odst. 1 OZ). Podle § 3028 odst. 2 OZ se řídí jeho ustanoveními (není-li v OZ stanoveno jinak) i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných. Jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich **vzniklé přede dnem nabytí účinnosti** občanského zákoníku se však posuzují **podle dosavadních právních předpisů**.

Na dluhy vzniklé před 1. lednem 2014 se tak budou vztahovat příslušná ustanovení starého občanského zákoníku (zákona č. [40/1964](#) Sb.). Podle jeho § 143 odst. 1 písm. b) tvoří společné jmění manželů závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně **vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků** týkajících se majetku, který náleží **výhradně jednomu z nich**, a závazků, jejichž **rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů**, které převzal jeden z nich **bez souhlasu druhého**. Podle § 144 se má za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů, pokud není prokázán opak.

V první fázi je tudíž u těchto závazků třeba posoudit, zda podle výše uvedených kritérií předmětný dluh je či není součástí společného jmění manželů. I pokud nespadá do společného jmění manželů, je za určitých okolností možné se domáhat jeho uspokojení z majetku tvořícího společné jmění manželů, jak je popsáno níže.

Co se týká případné aplikace § 732 OZ, z tohoto pohledu je rozhodující, kdy dotčená pohledávka skutečně vznikla (zda před či po účinnosti nového občanského zákoníku), a nikoliv okamžik, kdy se o ní druhý z manželů dozvěděl. Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ve věci spis. zn. 20 Cdo 5402/2015 ze dne 26. srpna 2016 vyslovil závěr, že „*aplikace ustanovení § 732 o. z., již dovolatelka v projednávané věci prosazuje s tvrzením, že se o dluhu bývalého manžela dozvěděla až v roce 2014, tj. po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, není na místě. V projednávané věci je totiž podstatné, že vymáhaný dluh vznikl ještě za účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb. Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (§ 3028 odst. 3 o. z.) se vznik dluhu včetně práv a povinností z něho vyplývajících řídí dosavadními právními předpisy, jimiž se řídí i vypořádání zaniklého SJM (§ 3028 odst. 2 o. z.). Tímto předpisem je zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013. Z uvedeného je zřejmé, že prostor pro zastavení exekuce v rozsahu upraveném v § 732 o. z. není dán.*“ Aplikace § 732 OZ tak u dluhů vzniklých do 1. ledna 2014 nepřichází v úvahu, jelikož by šlo o projev pravé retroaktivity nové hmotněprávní úpravy na danou situaci (z níž by nepřipustně těžil manžel povinného).

Procesní úprava exekučního řízení (shodně i výkonu rozhodnutí v OSŘ) až do účinnosti novely provedené zákonem č. [139/2015](#) Sb. kontinuálně po celou dobu její platnosti s drobnými změnami (výslovně) umožňovala provést exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů také tehdy, šlo-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.

Podle § 42 odst. 1 exekučního řádu účinného do 31. prosince 2013 exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který **vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů**. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

Podle § 42 odst. 1 exekučního řádu účinného od 1. ledna 2014 do 30. června 2015 exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze vést také tehdy, jde-li o vymáhání dluhu, který vznikl za trvání manželství nebo před uzavřením manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely exekuce považuje také majetek,

který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že bylo rozhodnutím soudu zrušeno společné jmění manželů nebo zúžen jeho stávající rozsah nebo že byl smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů, že byl ujednána režim oddělených jmění nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

S účinností od 1. července 2015 sice exekuční řád i občanský soudní řád tuto výslovnou úpravu postrádají, avšak tato úprava zjevně našla již před uvedenou novelizací svůj odraz ve výše citovaném § 731 OZ umožňujícím věřiteli uspokojit dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění při výkonu rozhodnutí i z toho, co je ve společném jmění. I přes absenci výslovné procesní úpravy možnosti postihu majetku ve společném jmění manželů pro individuální dluhy jednoho z manželů je nicméně třeba vyjít ze závěru, že takový postih je ve vztahu k dluhům vzniklým do 30. června 2015 možný i nadále.

Opačný výklad by totiž byl v rozporu s legitimním očekáváním na straně oprávněného na řádném uspokojení jeho dluhu, které vycházelo jak z právní úpravy v době vzniku dluhu, tak i z aktuální úpravy § 731 OZ. Na druhou stranu však Nejvyšší soud ČR v rozsudku ve věci spis zn. 20 Cdo 4368/2015 ze dne 1. dubna 2016 konstatoval, že „... I při změně právní úpravy je však třeba dbát na obecná východiska spravedlivého rozhodování tak, aby nově vytvářené závěry rozhodovací praxe nevedly ke zřejmě nespravedlivému rozhodnutí v konkrétní právě posuzované věci, které by bylo mimo jiné ve zjevném rozporu s legitimním očekáváním.... Interpretace relevantních ustanovení však musí odpovídat nejen výslovné dikci zákona, ale mimo jiné i jeho účelu, historii a systematické souvislosti.“

Obdobně je pak nezbytné posoudit i důvody možné obrany manžela povinného proti exekuci vedené na majetek ve společném jmění manželů pro individuální dluh povinného s ohledem na změnu úpravy § 267 odst. 2 OSŘ účinnou od 1. ledna 2014 a následně s nástupem § 262b OSŘ od 1. července 2015 (který stanoví, že je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí).

Jak konstatoval např. Krajský soud v Praze, „bylo by nepřipustným výkladem dikce předmětné právní úpravy, že při neaplikovatelnosti § 732 OZ na dluhy vzniklé před 1.1.2014 by manžel povinného pozbyl ve svém důsledku jakékoliv obrany, která mu byla v době vzniku individuálního dluhu zákonnou úpravou garantována. Proto odvolací soud dospěl k závěru, že i nadále jsou aplikovatelné obecné důvody pro nepostižitelnost SJM, tak jak je vymezil § 267 odst. 2 o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2013.“

Podle § 267 OSŘ účinného do 31. prosince 2013 právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona (odst. 1). Dle zmíněného § 267 odst. 2 se obdobně postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů nebo který se považuje za součást společného jmění manželů (§ 262a odst. 1), avšak **vymáhaný závazek** vznikl za trvání manželství **jen jednomu z manželů** při používání majetku, který:

- podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů, a oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky **znám obsah smlouvy**, nebo
- náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyl před manželstvím, dědictvím, darem, za

majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.

S ohledem na shora vymezené důvody jsou tak možnosti obrany manžela povinného v exekuci vedené pro pohledávky vzniklé za účinnosti starého občanského zákoníku dosti limitované. Vedle předmětného ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ se sice manžel povinného může případně bránit i návrhem na zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) dle § 268 OSŘ, avšak naplnění některého z tam uvedených důvodů nebude příliš časté.

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)